

JAARVERSLAG 2017

**ORAL HEALTH FOUNDATION RWANDA
(OHFR)**

INHOUDSOPGAVE

1. Voorwoord.....	3
2. Organisatie	4
Doelstelling en visie	4
Werkwijze	4
Het bestuur	6
3. Projecten 2017 en Beleid 2018	7
Projecten	7
Beleid	9
Financiële verantwoording projectkosten 2017	13

Colofon

Postadres

Sigmaplantsoen 711
2321KL LEIDEN
Nederland

E-mailadres

cekvanes@rwandadentist.org

Telefoon

Nederland : + 31 6 23 28 91 27
Rwanda: + 250 78 21 79 220

Website

www.rwandadentist.org

Rekeningnummer ABNAMRO

IBAN: NL97ABNA 050 495 2005

Kamer van Koophandel

37129039

1. VOORWOORD

In Rwanda lijdt meer dan 60% van de kinderen aan kiespijn. De situatie onder volwassenen is nog slechter door ongevallen, ziektes als AIDS en mondkanker. Rwanda kent op een bevolking van meer dan 11 miljoen mensen naar schatting 30 goed opgeleide tandartsen, die voornamelijk werken in de hoofdstad Kigali. Eén tandarts op 366.000 mensen. Op het platteland zijn nauwelijks tandartsen actief. Ter vergelijking: in Nederland werkten in 2016 naar schatting in totaal 12.900 erkende zorgverleners in de mondzorg (tandartsen, orthodontisten, kaakchirurgen, mondhygiënist en tandprotheticci). Hieronder bevinden zich 8.656 tandartsen. Dat is dus één tandarts op 1.964 mensen. Het rapport Oral Health Policy in Rwanda van 2005 stelt dan ook dat er de komende jaren veel aandacht gegeven moet worden aan alle vormen van tandheelkundige zorg.

Vanuit de liefde voor het land en de Rwandese bevolking is de stichting Oral Health Foundation Rwanda (OHFR) in 2006 opgezet. De OHFR wil door het opzetten van een tandheelkundige infrastructuur bijdragen aan de directe verbetering van de tandheelkundige zorg van de plattelandsgemeenschap. In samenwerking met de bestaande *centres de santé* wordt er gewerkt aan voorlichting over preventie.

De Oral Health Foundation Rwanda is aangesloten bij de Stichting Geef Gratis (www.geefgratis.nl).

De Belastingdienst merkt de Oral Health Foundation Rwanda (OHFR) aan als een Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI).

Onze dank gaat uit naar al onze donateurs, onze familie en vrienden en onze partners en vrijwilligers in Rwanda voor de bijdragen die wij, ook dit jaar, hebben ontvangen en de mooie ervaringen die wij hebben gehad en nog steeds hebben.

2. ORGANISATIE

Doelstelling en visie

De Oral Health Foundation Rwanda (OHFR) wil in samenwerking met de bevolking een bijdrage leveren aan de gezondheid van de arme boerenbevolking van Rwanda. Zij doet dit door zich in te zetten voor betere en structurele tandheelkundige voorzieningen in Rwanda. Tandheelkunde maakt deel uit van de *primary health care*. Toch wordt er mondiaal relatief weinig aandacht besteed aan de tandheelkunde, terwijl tand- of kiespijn het dagelijks functioneren behoorlijk negatief kan beïnvloeden. Gezond tandvlees is onder andere van belang voor de gezondheid van hart en bloedvaten. Een adequate gebitsverzorging kan daarom ten goede komen aan de algemene gezondheid. Het verband tussen gebitsproblemen en de kans op ziekten is al jaren bekend. Omdat een gezonde bevolking de basis is voor een goede economische ontwikkeling, die samen met de educatieve ontwikkeling zorgt voor een stabiele en vreedzame samenwerking tussen verschillende bevolkingsgroepen, tracht de OHFR op deze wijze bij te dragen aan een goede gezondheidszorg.

De Oral Health Foundation Rwanda (OHFR) heeft ten doel:

1. Het bieden van mondheelkundige hulp aan de bevolking van Rwanda door de inzet van tandartsen die verbonden zijn aan de OHFR.
2. Het bevorderen van de preventieve tandheelkundige zorg te Rwanda.
3. Het verzorgen van het *Dental Preventive Programs (DPP)* en de *Atraumatic Restorative Treatments (ART)* op scholen
4. Het geven van workshops aan Rwandese *dental therapists* (tandheelkundige assistenten) betreffende tandheelkunde.
5. Het verstrekken van informatie en de bemiddeling voor uitzending van tandartsen naar Rwanda.
6. Hulp bij de opzet en het optimaliseren van tandheelkundige klinieken in Rwanda.
7. Het verrichten van alle handelingen, in de ruimste zin van het woord, die bevorderlijk zijn om bovenstaande doelstellingen te bereiken.

Werkwijze

Om haar doelstelling te bereiken zet de OHFR de volgende middelen in:

- ✚ Het opzetten van een infrastructuur waardoor tandartsen met een zekere regelmaat de tandheelkundige klinieken bezoeken. Dit draagt bij aan de directe verbetering van de tandheelkundige zorg van de plattelandsgemeenschappen. De bestaande infrastructuur van de *centres de santé* wordt hiervoor ingezet. Niet alleen de curatieve zorg verdient aandacht, maar zeker ook de preventieve zorg.

- ✚ Over het algemeen zijn de gezondheidscentra en de scholen in elkaars nabijheid zodat indien nodig directe tandheelkundige hulp aanwezig is. Als de kliniek door de OHFR wordt ondersteund is er meteen een goed contact met de aanwezige *dental therapists* (tandheelkundige assistenten).
- ✚ Het geven van voorlichting over tandhygiëne draagt bij aan het voorkomen van tandheelkundige en algemene gezondheidsproblemen. Een tandheelkundige opleiding van de lokale *dental therapists*, werkzaam binnen de *centres de santé*, is een voorwaarde voor structurele verbetering van de tandheelkundige zorg van de Rwandese bevolking.

Dental Preventive Program (DPP)

Het *Dental Preventive Program (DPP)* is een voorlichtingsprogramma wat door de OHFR verder is ontwikkeld voor de Rwandese situatie. Veel kinderen in Rwanda leven elke dag met kiespijn. Dat moet veranderen. In elk geval twee keer per dag tanden poetsen is iets wat aangeleerd moet worden. Simpele basisprincipes die voor kinderen in Nederland heel gewoon zijn, maar in Rwanda veelal volstrekt onbekend zijn voor kinderen. De voorlichting begint op de scholen: door middel van voorlichtingsprogramma's maken de kinderen kennis met de mondverzorging. De OHFR heeft een liedje gemaakt in de lokale taal het Kinyarwanda, waarmee de noodzaak van het tandenpoetsen wordt uitgelegd. De OHFR heeft het liedje opgenomen op DVD en wordt tijdens het DPP aan de kinderen getoond. Ook was dit liedje met een interview met een *dental therapist* ruim een jaar lang te horen op de lokale radio. De leerkrachten worden ook actief betrokken bij het voorlichtingsprogramma. Zij worden in een "train de trainers" programma gestimuleerd en getraind om structureel een vervolg te geven en aandacht te schenken aan de tandheelkundige preventie bij hun leerlingen. De lokale *dental therapists* blijven contact houden met de scholen waar het programma is ingevoerd.

Atraumatic Restorative Treatment (ART)

Tandbederf (cariës) ontstaat als tandplak in aanraking komt met suikers uit voeding. Deze combinatie produceert zuren die het tandglazuur kunnen beschadigen en verzwakken. Hoewel het dagelijks poetsen met fluoridetandpasta tandbederf zal verminderen, zal het niet geheel verdwijnen. Indien het gebit onbehandeld blijft, zal dit onvermijdelijk leiden tot pijn, infectie en tenslotte verlies van tanden en kiezen. Een tijdige curatieve behandeling van tandbederf is een vorm van preventie. De westerse curatieve behandeling van tandbederf steunt op elektrisch aangedreven instrumentarium. De gecompliceerdheid van dat instrumentarium, de onderhoudsproblemen en de kosten beperken de verspreiding ervan in arme landen. In die landen is dergelijke apparatuur dan ook alleen aanwezig in privéklinieken en ziekenhuizen. Bij een *Atraumatic Restorative Treatment (ART)* is er geen boor en geen speekselafzuiger nodig, hetgeen impliceert dat ART zonder elektriciteit, zonder leidingwater en zonder dure compressor en *dental unit* kan worden uitgevoerd. Er is alleen handinstrumentarium voor nodig. Goed opgeleide hulpkrachten zoals de *dental therapists* die bij de OHFR werkzaam zijn, kunnen de ART uitvoeren. Deze hulpkrachten kunnen ART aanbieden buiten de bestaande tandheelkundige klinieken en daarmee krijgt een groter deel van de bevolking toegang tot preventieve en curatieve zorg.

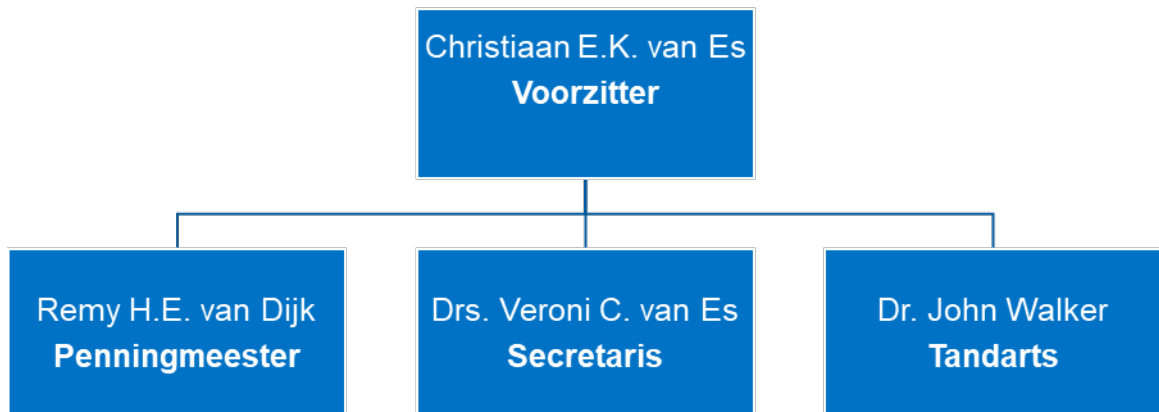
Het bestuur

Het bestuur van de Oral Health Foundation Rwanda (OHFR) bestaat geheel uit vrijwilligers en stellen zich ten dienste van de OHFR zonder dat daar een financiële tegemoetkoming tegenover staat. In Rwanda krijgen de medewerkers wel een vergoeding voor verrichte werkzaamheden.

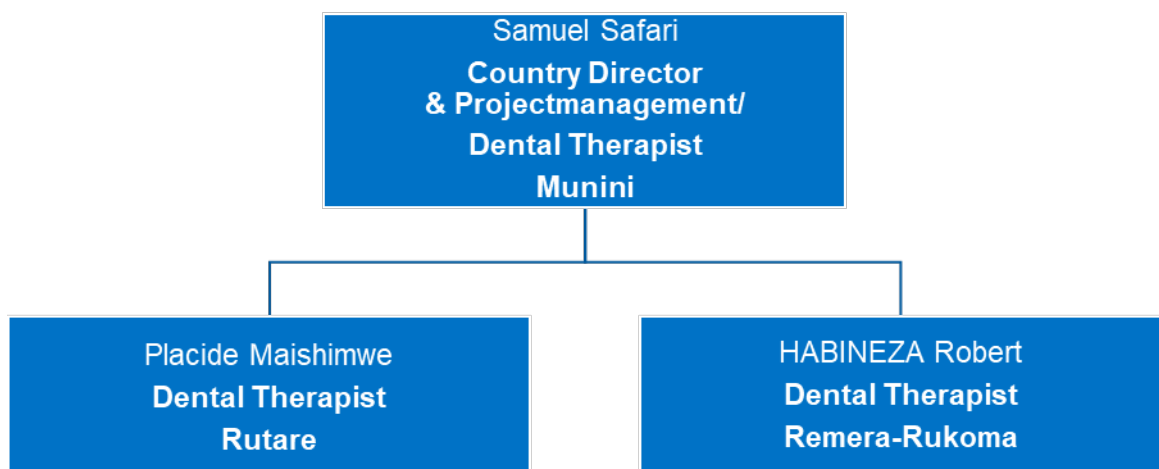
De bestuursleden zijn:

Voorzitter	:	Christiaan E.K. van Es
Secretaris	:	Veroni C. van Es
Penningmeester	:	Rémy H.E. van Dijk
Bestuursleden	:	Antonia C.M. van Meer en Mirjam C. van Es

OHFR Bestuur en deskundigen

Lokaal niveau OHFR Rwanda

3. PROJECTEN 2017 EN BELEID 2018

Projecten

Een project kan bestaan uit:

- Preventie; een *Dental Preventive Program* (DPP) op nabijgelegen scholen
- Het geven van workshops
- Tandheelkundige onderzoeken op scholen en in de tandheelkundige klinieken
- Behandeling op basis van de *Atraumatic Restorative Treatment* (ART)
- Indien nodig de behandeling van patiënten in een tandheelkundige kliniek.
- De training van een *dental therapist* door tandartsen van de OHFR.
- Het (her)inrichten van een tandheelkundige praktijkruimte.

In 2017 zijn DPP/ART's uitgevoerd in de volgende plaatsen:

✚ *Remera-Rukoma district Kamonyi*

De tandheelkundige kliniek die door de OHFR destijds in Remera-Rukoma is gebouwd en in 2012 officieel is geopend voldoet in alle opzichten. De vraag naar tandheelkundige hulp is groot. Ook daarom blijft de OHFR deze kliniek ondersteunen. De kliniek maakt deel uit van het ziekenhuiscomplex in Remera-Rukoma in het district Kamonyi. Een district met meer dan 340.000 inwoners. In het jaar 2017 zijn er 1862 patiënten geholpen.

✚ *Gikondo district Kigali*

Al eerder is op de scholengemeenschap St. Jacob een DPP gehouden. Het is een lagere school met jonge kinderen. Een ART op deze leeftijd is niet echt zinvol. Poetsinstructie en een gebitsonderzoek is bij deze doelgroep afdoende. Ongeveer 300 kinderen hebben dit onderzoek gehad en tandpasta en een tandenborstel gekregen.

Mugano district Nyamagab

Zoals elk jaar is ook dit jaar weer een lagere school in Mugano bezocht. Deze school wordt ondersteund door de *Eglise Presbytérienne au Rwanda* (EPR) waarmee de OHFR een *Memorandum of Understanding* (MoU) heeft. Het team van de OHFR heeft daar een DPP gehouden. Ongeveer 300 kinderen hebben in Mugano het programma gevolgd.

✚ *Nyamabuye, Gitarama district Kamonyi*

Op verzoek van de stichting H.R.D (Handicapé Rwandais Réhabilité Réintégré dans ses Droits) heeft de OHFR een DPP/ART gehouden in het weeshuis en op de lagere school van deze organisatie. De H.R.D. bekommert zich om wezen en lichamelijk- en geestelijk

gehandicapten in Rwanda. De kinderen verblijven intern en gaan tijdens de vakanties terug naar hun dorpen. Alhoewel onze *dental therapists* niet gewend zijn om met gehandicapten te werken was het toch een groot succes. Bij de kleinere kinderen was de DPP nuttig en voor de grotere kinderen, die nog nooit een tandheelkundig onderzoek hadden gehad, zeer zinvol. Er zijn in totaal 177 kinderen geholpen.

✚ *Nyagatoma, Kirwa, Mukaranga, Kinjojo, Kabira district Gicumbi*

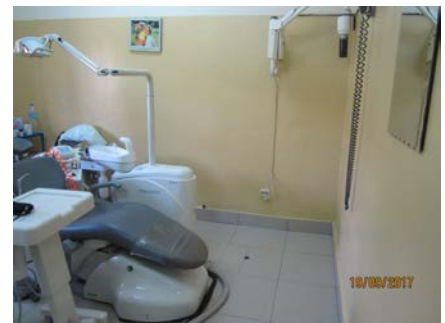
In het district Gicumbi is de OHFR al geruime tijd werkzaam. Naast het ondersteunen van de tandheelkundige kliniek in het *centre de santé* wordt in het district regelmatig een DPP/ART gegeven op lagere- en middelbare scholen. In Kinjojo is alleen een lagere school. In alle andere dorpen zijn er scholengemeenschappen en dus ook oudere kinderen, waar de DPP/ART programma's zijn gestart. Voor de scholen is de uitvoering verdeeld over drie maanden. Twee keer per maand worden consulten gehouden naast de instructie over mondhygiëne, tandenpoetsinstructie en ART. Elke deelnemer kreeg een tandenborstel en een tube tandpasta. Diegenen die verdere behandeling nodig hadden, werden naar de tandheelkundige kliniek verwezen. Er zijn in het district ongeveer 2700 kinderen geholpen.

✚ *Nyamata district Bugesera*

Nyamata is een stad in Rwanda in de oostelijke provincie en ligt ongeveer 30 km verwijderd van de hoofdstad Kigali. Deze stad heeft naar schatting 12.000 inwoners. In Nyamata staat het nationale gedenkteken voor de Rwandese genocide van 1994. Er is een basisschool bezocht waar een DPP/ART is gehouden. In totaal zijn er 1150 kinderen onderzocht.

✚ *Nyamata district Bugesera*

Naast de DPP/ART in Nyamata is eveneens hulp gegeven aan het renoveren van de tandheelkundige kliniek in het ziekenhuis. Er zijn drie behandelkamers maar geen van de stoelen werkt naar behoren. De OHFR heeft een nieuwe stoel kunnen plaatsen dankzij een donatie uit Nederland. Daarnaast zijn alle behandelkamers opgeknapt.

World Oral Health Day

Internationaal wordt jaarlijks op 20 maart de World Oral Health Day gevierd. Door de faculteit tandheelkunde van de *University of Rwanda* is de OHFR gevraagd om te participeren in de viering van deze dag in Rwanda. Op die dag is dan ook in Kigali een DPP/ART georganiseerd. Samen met de universiteit zijn ongeveer 2000 mensen geholpen.

Workshops

Samen met collega's van de bij de OHFR direct betrokken *dental therapists* worden er jaarlijks minstens twee workshops georganiseerd om op deze manier te trachten zoveel mogelijk *dental therapists* te activeren om preventielessen te geven en om hun technieken in deze specifieke tak van tandheelkunde te verbeteren. Hier werkt het olievlekprincipe. Hoe meer *dental therapists* deelnemen

aan de workshops, hoe groter de landelijke dekkingsgraad. Tevens worden dan de gehouden DPP/ART's geëvalueerd en verbeterpunten besproken. De workshops worden in Kigali gehouden en deelname is verplicht voor diegenen die deelnemen aan de DPP/ART's.

Dental camps 2018

Eveneens heeft de OHFR de intentie om in 2018 een in Rwanda nog niet eerder georganiseerd *dental camp* te houden. De bedoeling van het *dental camp* is dat de plattelandsbevolking gratis voorlichting over mond- en gebitsverzorging krijgt. Het *dental camp* zal enige dagen duren. Er zal poetsinstructie worden gegeven en het gebit zal worden onderzocht. Indien noodzakelijk en mogelijk zal met behulp van de ART- methode de patiënt worden geholpen. Indien ART niet mogelijk is, zal de patiënt worden verwezen naar de tandheelkundige kliniek. Dit *dental camp* zal worden gehouden in het dorp Remera-Rukoma in het district Kamonyi. Op het ziekenhuisterrein van Remera-Rukoma heeft de OHFR in 2012 haar eigen tandheelkundige kliniek geopend. Via de kerk en andere sociale wegen zal de bevolking op de hoogte worden gesteld van het feit dat ze gratis gebitsverzorging kunnen krijgen. Alhoewel er een volks/sociale verzekering (de zgn. *mutuelle*) is die de kosten van medische verzorging dekt, wordt er voor wat betreft de mondverzorging toch te weinig gebruik gemaakt van deze mogelijkheid. Ook niet als men al langere tijd met kiespijn rondloopt. Een reden kan zijn dat men een eigen bijdrage moet betalen van 10% en dit kan voor velen toch een te hoge drempel zijn. Indien de financiële middelen van de OHFR het toelaten, zal eenzelfde kamp ook in 2018 in het district Bugesera worden gehouden.

Beleid

In 2018 zal de Oral Health Foundation Rwanda (OHFR) hetzelfde beleid hanteren met betrekking tot de organisatie, projecten, en administratie als in 2017. Het beleidsplan dat bij de oprichting van de OHFR in 2006 is opgesteld, blijft van kracht.

De OHFR is behulpzaam in het structureren van de tandheelkundige hulp. Zij richt zich op scholen voor de preventie en eventueel de curatieve zorg. Daarnaast wordt de OHFR regelmatig benaderd met de vraag om steun in de vorm van tandheelkundige hulp of om hulp bij de inrichting van tandheelkundige klinieken. Al deze vragen worden in behandeling genomen en beoordeeld. Afhankelijk van de financiële ruimte en de beschikbare mankracht wordt daarna dan ook daadwerkelijk hulp geboden.

Bij het entameren van de projecten wordt onder meer rekening gehouden met onderstaande punten:

- Werken met een beperkt aantal kleinere projecten.
- De projecten moeten uiteindelijk zelfstandig door de lokale medewerkers uitgevoerd kunnen worden.
- Het sluiten van een *Memorandum of Understanding* (MoU) met de betrokken organisatie(s) betreffende de tijdsduur en op welke wijze de OHFR het project zal ondersteunen en begeleiden.

Op dit moment heeft de OHFR in Rwanda vier *Memoranda of Understanding* (MoU's) afgesloten, te weten met het ministerie van gezondheidszorg (Minisanté), met de *Eglise Presbytérienne au Rwanda*

(EPR), met het ziekenhuis in Nyamata in het district Bugesera (i.v.m. het renoveren van de afdeling tandheelkunde) en met de *American Dental Association* (ADA). Deze MoU's zijn een bestendiging van de intentie om samen te werken in de tandheelkundige projecten. De EPR beheert ziekenhuizen, gezondheidscentra en lagere- en middelbare scholen verspreid over Rwanda.

- ✚ Het MoU met het ministerie van gezondheidszorg is belangrijk omdat de OHFR hiermee de erkenning en tevens de toestemming krijgt van de Rwandese autoriteiten om haar tandheelkundige activiteiten te mogen ontplooiën.
- ✚ De afdeling tandheelkunde in het ziekenhuis van Nyamata verkeert in een deplorabele staat. Er zijn twee behandelkamers met drie stoelen die niet of nauwelijks functioneren. De directie van het ziekenhuis heeft de OHFR gevraagd om te helpen met renovatie van deze afdeling tandheelkunde.
- ✚ In het jaar 2018 zal een Memorandum of Understanding worden afgesloten met de *School of Dentistry* van de *University of Rwanda*.
- ✚ De *American Dental Association* (ADA) heeft verschillende tandheelkundige projecten in Rwanda. In 2018 zal de OHFR de ADA behulpzaam zijn met de oprichting van tandheelkundige praktijken. De bedoeling is dat de ADA een financieringsvorm in het leven roept, waardoor het voor lokaal tandheelkundig personeel op gunstige en laagdrempelige wijze mogelijk wordt gemaakt, om een praktijk te openen. De OHFR zal hierin een superviserende rol spelen.

Om te mogen werken in Rwanda als INGO moet jaarlijks een aanvraag tot verlenging van registratie indienen. Documenten die onder meer moeten worden overlegd zijn die waarin aangetoond wordt wat de gerealiseerde projecten zijn van het afgelopen jaar en wat de activiteiten zullen zijn voor het komende jaar. Ook moeten voor de verlenging toestemmingsdocumenten van de districten waarin de OHFR de intentie heeft om te gaan werken en een financiële verantwoording van de gerealiseerde-en toekomstige projecten worden getoond.

Fondsenwerving

De fondsenwerving blijft een punt van aandacht. Zoals vele charitatieve instellingen heeft ook de OHFR te kampen met het probleem om genoeg financiële middelen te verwerven om de operatie voort te zetten. De bouw van de tandheelkundige kliniek heeft destijds veel gekost maar gelukkig zijn toen genoeg fondsen binnengekomen om een prachtig gebouw neer te zetten. De laatste jaren nemen de inkomsten om welke reden dan ook echter af. Gelukkig zijn er momenteel niet zulke hoge kostenposten als destijds tijdens de beginfase, maar voor de workshops, het DPP/ART en de uitrusting van tandheelkundige klinieken zijn fondsen nodig. Zoals vermeld zijn er in Rwanda personeelskosten. Elke (I)NGO is verplicht om een lokale staf te hebben met een country director. De *dental therapists* moeten worden betaald naast de kosten van de DPP/ART, vervoer naar het binnenland enzovoorts. Gelukkig heeft de OHFR genoeg donateurs en fondsen gevonden om financieel de plannen voor het jaar 2018 uit te kunnen voeren.

Dental Preventive Program (DPP)

Atraumatic Restorative Treatment (ART)

Financiële verantwoording projectkosten 2017

Projecten Rwanda 2017	Totale kosten
Organisatie OHFR	
Nyamata district Bugesera	€ 246,--
Remera-Rukoma district Kamonyi	€2.545,--
Mugano District Nyamagab	€4.121,--
Nuamabuye, Gitarama district Kamonyi	€664,--
Nyagatoma, Kirwa, Mukaranga, Kinjojo, Kabira district Gicumbi	€392,--
Gikonda district Kigali	€5.976,--
	€664,--
Behandelstoel opslag + transport	
Kosten renovatie Kliniek Nyamata	€2.500,--
Workshop	€1.347,--
	€207,--

Donateursinkomsten

Incidentele donaties

Uit overige bronnen hebben wij incidentele donaties in 2017 op onze rekening ontvangen voor een bedrag van €200,-. Dit bedrag maakt onderdeel uit van het totaalbedrag aan donaties.

Inkomsten:

Donaties / stortingen	€34.501,--
Baten BPR	€ --
Totaal	€34.501,--

BALANS

Indien alle betalingen in 2017 zijn gedaan en ontvangen, zal er op de balans per 31-12-17 alleen een banksaldo (debet) en vermogen (credit) aanwezig zijn.

Balans per 31 december 2017			
Vorraden	€ 150	Kapitaal	€22.510
Liquide Middelen			
Bank ABN/BPR	€23.739	Crediteuren	€ 1.734
Kas	€ 355		
TOTAAL	€24.244	TOTAAL	€ 24.244

RESULTATENREKENING 2017

Opbrengsten	Donaties /storingen	€34.501	
	baten BPR	<u>€0</u>	€34.501
Kosten	Organisatie OHFR	€246	
	Kliniek	€1.347	
	DPP/ART	€14.362	
	opleiding	€207	
	Stoel opslag transport	<u>€2.500</u>	€18.662
Resultaat			€15.839